Landsbyen

- *EN VISJON OM ET HJEMSTED*

(Tidlig på 90-tallet lanserte Allgrønn ideen om å stedsutvikle med den tradisjonelle landsbyen som forbilde. Vi var så heldige å ha industridesigneren og arkitekten Geir Olav Kuvaas med på laget de første årene. Vi begynte å skisse på en kompakt liten småby og Geir Olav skrev disse ordene som grunnlag for en slik utvikling. Vi fikk publisere ideen vår i pressen, men ble møtt med sur kritikk fra arkitektmiljøene. Siden har ideen ligget og gjæret. De senere årenes folkelige engasjement i ARKITEKTUROPPRØRET og troen på at utviklingen er i ferd med å snu, gir oss igjen mot til å ta fatt på dette konseptet.)

Landsbyen er ingen ide.

Den er et krav.

Oslo byplans store far arkitekt Harald Hals, skrev i sin bok "Fra Christiania til Stor-Oslo", 1929, følgende: "Vi søker- forgjeves den røde, tråd i Oslo Bys plan". " Arkitekt Peter Butenschøn, i Norsk Form skrev i sin bok "Det nye Oslo", 1987, følgende.- "Vi har ikke hatt kultur til å skape noen helhet i bybygging. "

Byggeskikken har blitt fortrengt av en byggepraksis, i hovedtrekk fundert på regelverk og rasjonelle og trafikale hensyn. I perioder kan dette ha vært nødvendig, både for å heve den generelle boligstandard og for å imøtekomme behovet for rask utbyggingstakt. I dag har vi såpass ro i eiendomsmarkedet at vi har tid til å være litt etterpåkloke. Ser vi oss om, både i bybilder og landskap, forstår vi at helheten har tatt for mye skade til å danne idealer for videre utbygging. Det finnes mange eksempler på at overdimensjonerte arkitektoniske manifester har underminert stedskarakterer og overkjørt individuell frodighet.

Professor Christian Nordberg Schulz sier; "etterkrigstidens Norge har vært preget av tiltagende miljøløshet. Dagens bosetning lider under mangel på indre sammenheng. Det er virkelig tragisk at et land der naturen er nærsagt det eneste identitetsgrunnlaget, skal ødelegge sitt eksistensielle fotfeste. Årsaken ligger fremfor alt i at den vulgærfunksjonalistiske og teknokratiske holdningen etter hvert er blitt så dominerende." Det er åpenbart at samfunnet sliter med problemer som er konsekvenser av historieløshet og identitetskriser. Det er også klart at politikere og utbyggere bør ta sin del av ansvaret, og se nødvendigheten av å sikre en stedsutvikling som tar vare på mennesker. Programmet for Allgrønns landsby setter premisser som er avgjørende i arbeidet med å skape en bedre bostedskultur.

Foruten å støtte oss på nyere forskning på samfunn og byøkologi har vi sett betydningen av å ha m*ye kontakt med alminnelige mennesker, altså beboere. Gjennom visualiseringer og samtaler har vi forsøkt å synliggjøre miljøkvalitetenes innhold med det mål å forløse folks meninger inne estetikk og bospørsmål. Vi oppdager at folk har en levende følelse for hva som er riktig og ikke riktig, også på områder hvor de i praksis ikke er meningsberettigede.*

Mennesker trives på steder som gamle Tyholmen i Arendal, gamlebyen i Fredrikstad, Risør, Skudeneshavn eller Lom. Bygningene i disse små samfunnene representerer både kontinuitet og stimulans. De har en stabiliserende og berikende effekt på den sosiale kulturen. Det er da vi kommer inn på arkitekturens sterke psykiske virkninger, arkitekturens mentale dimensjon. I Øst-Berlins enormt brede gater, mellom enorme monumentalbygg. blir en redusert til et maktesløst krek. I slagskyggene under skyskraperbyene blir en et ubetydelig kryp, slått til jorden av bygningenes uhyrlige formater. Mens trebyen, eller en av middelalderbyene fra Europas murbelte, gjennom sin identitet og besjeling, appellerer til følelsene på en måte ikke ulik den som finner sted mellom mennesker.

Anne Louise Gjesdal Christensen, etnolog, beskriver møtet med trebyen slik: "Nye overraskelser åpner seg rundt hvert hushjørne, i hver passasje og opp hver trapp, inn i gløttene mellom husene til ørsmå hageflekker, benker og trapper. Trær og blomsterbed klorer seg fast som husene selv. Tungvint, selvfølgelig, men i denne sammenheng særlig interessant gjennom de rike variasjoner de byr oss. Selve husene er resultat av mange menneskers gjerninger. De er formet etter mange behov, idéer og forskjellige Økonomiske ' betingelser, gjennom forskjellige tidsaldre. Husene bærer preg av skiftende smaksretninger, "stiler", hver med sine foretrukne dekorative elementer, vindustyper, planløsninger og proporsjoner. Vi snakker om et arkitektonisk tema med variasjoner, en harmoni, ikke et kaos." Samfunnsforskeren Gjesdal Christensen har også sterkt kritisert det offentlige planleggingsapparatet. Hun hevder for eksempel at "splittelsen mellom planleggerne og de det planlegges for, skyldes langt på vei at de første ikke har noen forståelse av hvor betydningsfull den konkrete erfaringskunnskapen er. Uten denne helt sentrale, viktige grunnveven vil jeg påstå at vi er fortapt som samfunn og kultur".

Landsbyen - norsk bostedskulturs missing link?

Arkitekt Odd Brochmann, "Hus i Norge " I 1944: "Fortidens byggeskikk oppfattes gjerne som et slags historiske teaterdekorasjoner, man tillater seg å kritisere dem, eller forherlige etter eget skjønn og glemmer at byggekunsten alltid er et produkt av sammenhengende årsaker og funksjonelle hensyn, nøye avpasset etter ytre forhold og tidens krav Også den alminnelige fagundervisning pleier å lide av samme feil. Resultatet er kjent nok: Både her og i andre land har arkitektene periodevis svingt mellom en naiv kopiering av gamle former og er hardnakket antagonisme, som til og med nekter å bøye seg for positive erfaringer, høstet med møye av tidligere generasjoner".

Selv om de færreste er klar over det, er landsbytradisjonen et av de eldste kjente eksempler på organisert bosetning i Norge. Siden slutten av syttitallet har arkeologer i Rogaland foretatt en av Europas største utgravninger på Forsandsmoen. Resultatene er oppsiktsvekkende,, og har snudd opp ned på historiebøkene og alt vi lærte på skolen om hvordan nordmenn levde i jernalder, bronsealder og romertida. Funnene viser i sammenheng hvordan nordmenn bodde i perioden fra 12-1300 f.Kr til ca. 6oo e.Kr. Utgravningene har avdekket sporene etter to landsbyer og i alt ca. 180 Langhus, hvorav de største husene var på bortimot 500 kvadratmeter. I perioder bodde det over 200 mennesker i hver av landsbyene, som også har bidratt til utvidelsen av kunnskapen om norsk byggeskikk i denne lange perioden.

Landets historie forøvrig har en rekke eksempler på urbane strukturer som har mange av de kvaliteter en forbinder med landsbyer. Bosetningen rundt gamle Nidaros, gamle Oslo under Ekeberg etc. var i prinsippet landsbyer. Det samme gjelder mange av Sørlandsbyene, som følger klyngelandsby - modellen, og Røros og Vålerenga som er rekkelandsbyer. Å ha respekt for, og lytte til den kunnskapen som lå til grunn for disse samfunnene, er ikke å vende samtiden ryggen. Landsbystrukturen er en del av vår kulturarv.

I denne sammenhengen er det nærliggende å spørre seg hva som egentlig er norsk. Som nordmenn har vi en tendens til å tviholde på bygdekulturen som den eneste og egentlige norske bosetningsstruktur. Men sett i forhold til at store deler av Russland, Transylvania, Ungarn og Bøhmen kan vise til stavkirke, laftede hus og en rekke trebearbeidingsteknikker tilsvarende de vi finner i bygdekulturen, er det sannsynlig at også vår bondekulturs byggeskikk er kommet til oss gjennom folkevandringer eller som inspirasjon etter reiser i Østerled. Våre byer er heller ikke resultater av rendyrket norskhet. Gamle Christiania ble oppført hovedsakelig i bindingsverk, under oppsyn av tyske og danske fagkyndige. De første norske arkitektene tok også sine utdannelser utenlands, og har vært viktige bidragsytere til import av impulser. Det er helt klart at vår byggeskikk har klare forbindelseslinjer til Europa, ikke minst tatt i betraktning vår rolle som lydrike i over 500 år, og vår betydelige oversjøiske handelsvirksomhet i forrige århundre.

Med dette er det ikke sagt at intet er norsk, men det er viktig å se at det norske vel så meget kommer til uttrykk gjennom evnen til å foredle impulsenes innhold. Mange ser også at dersom vi i større grad hadde vært bevisst på å ta vare på våre opprinnelige bysamfunns strukturer, vil vi stått sterkere når del gjelder utviklingen av norske byer. Nordmenn har vært til dels ukritiske og kan hende naive i sin begeistring over framskrittet, også innen arkitekturen. Den velkjente NRK's filmavis gir oss et levende bilde av denne begeistrende vekst- og oppbyggingstid. Det er ikke fritt for vi i dag trekker litt på smilebåndet over datidens idealer og journalistikk, men vi skal samtidig være klar over at de bakenforliggende motiver og bestrebelser var ytterst alvorlige. Gjennom 60-årene og mediaeksplosjonen knyttet vi oss nærere til verdier som forbindes med det typiske amerikanske forbrukersamfunnet, enn til den europeiske kulturarven. Arkitekter og byplanleggere har selv hevdet, at det har falt dem mest naturlig å legge studiereisene til andre byggende nasjoner, fortrinnsvis USA.

Brochmanns påstand fra 1944 har også i dag høyeste grad av gyldighet. Også vår samtid beskriver Norge gjennom begreper som pendelsamfunn og forvitringsamfunn, begge deler uttrykk for manglende kontroll over situasjonen. Ideologienes tid er forbi, heter det. Samtidig vet vi nok til å foreta en objektiv vurdering av norsk boligpolitikk og utbyggingspraksis. Vi har erfart at byen er et problem, og vi har sett at byen og infrastrukturen utøver sterk slitasje både på menneske og miljø. Spørsmålet er bare om vårt politiske system og beslutningspraksis er i stand til å møte behovet for en kursendring.

Landsbyprosjektet
Den mentale dimensjon i landsbyen

Henrik Groth i "Oppgjør med skjønnhetens forrædere" 1975: "Ved nærmere ettertanke gikk det op for meg at arkitekturvernåret ikke gjaldt hva arkitekter har bygget de siste femti år - det hersker enighet om at det meste av dette bør raseres. Det er eldre bygninger som skal vernes, ikke minst slik som arkitektene fordømte for ti år siden og i ledtog med politikerne fikk revet. Felles for alle disse planløsere var uvitenheten om at ingenting er vanskeligere å etterligne enn tilfeldigheten. Og skjønnheten er sky som en hind, den flykter når fornuften nærmer seg. ... menneskeheten simpelthen motsetter seg hensiktsmessighet. Vi tåler ikke kuldegradene fra den geometriske fornuft. Vi vil bo mot vår hensikt. En mer dødelig attest kan ikke funksjonalismen få.

LANDSBYEN I LANDSKAPET
Landsbyen er en menneskeskapt samling og komposisjon av elementer fra omverdenen og de nære omgivelser. Bosetningen er klart definert, og hviler som en av flere kvaliteter i et landskap. Denne samlingen og fortetningen bidrar til å opprettholde landskapets karakter, slik at vi kan forstå det som et sted. Vi har erfart at når bosetningen spres utover større områder, er både landskapet og bosetningen som sted, gått tapt.

DET Å KOMME TIL LANDSBYEN
Fortidens bymurer tjente ikke bare som forsvarsverk, men bidro i vesentlig grad til å sikre stedets identitet. Den landsbyen vi vil bygge, vil ikke være omkranset av bymur i tradisjonell forstand, men av en ytre kjede bestående av boliger og uthus. Disse vil ligge tett, og være sammenstilt på en slik måte at de gir assosiasjoner til bymur. Målet er å skape en naturlig ledetråd og henvendelse til byporten, som vil feire møtet med landsbyen og markere overgangen til gateløpet, som igjen går over i felleskapets rom, torvet.

INNENFOR OG UTENFOR
Landsbyen vender sitt ansikt mot seg selv og de som bor der. I motsetning til mange boligfelt, hvor utsikten er så viktig at boligene vender hverandre ryggen. Landsbyen, derimot, har verden som bakgård, en konsekvens helt i tråd med det over-oversiktlige verdensbilde som tegnes i oss og massemedia. Landsbyen verner om sine innbyggere.

BYROM SOM APPELLERER TIL ULIKE TYPER AKTIVITET
Også i Norge har man så smått begynt å gjenoppdage byrommets aktivum. Gatetunene blir ofte til på initiativ fra beboergrupper. I landsbyen vil vi ha flere byrom, som både bærer preg av det nærmeste naboskap, og som inviterer til ulike typer aktivitet. Landsbyens ulike byrom vil by på forskjellige former for opplevelse.

URBANT SENTRUM
Det største byrommet er torvet. Flerbruksplassen, det sosiale fellesskapets plass, er bygget rundt en grunnleggende enighet og muligheter for ulike aktiviteter. Bygningene er litt høyere og mer monumentale her inne i landsbyens kjerne. Allhuset, pensjonatet, begge caféene og noen butikker er møteplasser som synliggjør sosialt samvær, samhandling og hverdagslig aktivitet.

NATURGITTE LOVMESSIGHETER
Byggeskikken i før-industriell tid var på mange måter en foredlingskunst. Formater og utsmykning er komponert over materialenes muligheter, og deres begrensninger. Denne latente og intuitive naturforståelse var bygget på overleveringer og forbedringer gjennom generasjoner. I byggingen av landsbyen søker vi å hente fram deler av denne kunnskapen om harmoni.

FIRE NØDVENDIGHETER
Mennesket er irrasjonelt. Dette bør få komme til uttrykk i formater som gjør at "det rare" forbindes med menneskelig aktivitet. Uforutsigbarhet, unødvendighet, tungvinthet og overflødighet er viktige bidrag til mental stimulans.

MATERIALIDENTITET, PATINA
Det å bygge en landsby over kort tid er i seg selv en vanskelig oppgave, ikke minst ut fra et kulturelt synspunkt. Men, dersom vi i vårt arbeide med å simulere lang tids utvikling også knytter prosjektet opp mot faktisk historie, vil landsbyen også fremstå som en historieforteller. Vi har ingen problemer med å oppføre replikaer, og knytte de nærmeste omgivelser opp mot dennes historiske funksjon og identitet. Vi ser også muligheten for å bringe mikroidentiteter inn i deler av landsbyen. Sølvplank fra en revet melkerampe på Valdres taler sitt eget språk og sin egen historie, og vil være et sentralt element i en av landsbyens mange fasader. Vi vil også legge mye arbeid ned i å utvikle metoder for å gi liv til store overflater, både gjennom patinering og bruk av rivningsmaterialer.

MEDBESTEMMELSE I EGENINNSATS
Vi tar sikte på å komme i tale med hver enkelt byggherre underveis, og vil opprette et eget apparat for rettledning til personifisering av den enkeltes fasade. Vi tar konsekvensen av at fasade betyr ansikt, og vi ser betydningen av den enkeltes medbestemmelsesrett i skapelsesprosessen.

FLERBRUKSTILPASSEDE INNEROM
Husene i landsbyen har relativt små grunnflater, både for å oppnå variasjon i gateløpene og for å imøtekomme mulighetene for ukompliserte ENØK- løsninger Mange av rommene vil følge husenes bredde, og dermed danne enkle og sluttede former. Slike, ofte kvadratiske rom, er enklere å møblere enn avlange rom, og de inviterer til forskjellig typer bruk.

VANN
Mange av byrommene vil ha vannposter eller fontener. En elv, dam eller kanal vil også tilføre miljøet en uvurderlig dimensjon. Vannet er livet som flyter forbi, lyden av rennende vann er musikk.

BILEN
I vår tid er bilens fravær å betegne som en sjelden, men desto mer ettertraktet kvalitet. I landsbyen er bilen ingen nødvendighet. Ingen avstander er lengre enn at en kan gå.

DEN SOSIALE DIMENSJON I LANDSBYEN

AVSLAPPET FELLESSKAP
Det er viktig at fellesskapet ikke føles påtvunget. Når det gjelder tilrettelegging for fellesskapet har vi ingen ideologisk funderte ambisjoner. Det heter seg at samfunnsvitenskapene har mindre å tilføre et begrep som miljøkvalitet enn poesien og skjønnlitteraturen. Vi tror at potensialet for en heldig sosial utvikling vesentlig ligger i å eliminere mulige konflikter gjennom fysisk nennsomhet. Det er også rimelig å anta at en viss grad av samhandling gjennom dugnadsarbeid etc., vil gi grobunn for samhørighet og et avslappet fellesskap. Landsbyprosjektets forhold til påvirkning av den sosiale strukturen er i hovedsak gitt gjennom orienteringen av generasjoner i forhold til hverandre.

PRIVATLIV EN SELVFØLGE
Privatliv er helt nødvendig for trivsel. I planleggingen av de ulike boligene legges det stor vekt på å minimalisere innsyn til oppholdsrom, og skape avskjermede uterom med tilstrekkelig lysinnfall.

ALLHUSET
Alle landsbyer har minst en verdslig bygning. I vår landsby har vi valgt å kalle det store bygget med tårn og klokke for Allhuset. Det er en blanding av forsamlingslokale, rådhus, festsal og menighetshus. I tilknytning til Allhuset ligger også landsbyens storkjøkken, som også forsyner cafeén, pensjonen, atriumet og en liten varmmatsbod. Atriumet er landsbyens senter for helsebot, med badstu, massasje, babysvømming etc. Allhus-kvartalet vil selvfølgelig komme til å utvikle seg på ulike forretningsidéers premisser, men det er viktig å ha klare intensjoner for tjenestenes betydning for beboerne. Pensjonen er ment å kunne huse besøkende til landsbyen, som for eksempel slekt og venner. Overkapasitet kan leies ut.

GENERASJONS-SYNERGI
Det er lenge siden storfamiliestrukturen gikk tapt. Kontaktflatene mellom generasjonene har mistet sin betydning, dels fordi samfunnet har overtatt en rekke omsorgsoppgaver, og dels fordi desentraliseringspolitikken aldri har kunnet stedbinde de nye generasjonene. Det har med tiden dannet seg et nytt mønster innen bosetningen, der studenter og eldre bor i bysentraene, og kjernefamiliene bor utkantene og drabantene. I provinsen ser en ofte at de yngre generasjoner, ikke minst mennesker i utdanning, helt uteblir. Mange lokalsamfunn mangler aldersgruppen mellom tyve og tredve år, og har dermed tapt den naturlige og viktige opposisjonen disse utgjør. I planleggingen av landsbyen har vi lagt stor vekt på å etablere en generasjonsstruktur som tegner et gjennomsnitt av landets befolkning. De ulike generasjonene har forskjellige behov, og dette er imøtekommet gjennom orientering av miljøkvaliteter etter et bestemt mønster. Spesielt viktig har det vært å etablere naturlige kontakt- og stimulansflater mellom barn og eldre.

KVARTERENE
Landsbyens generasjonsstruktur-filosofi kommer til uttrykk gjennom en differensiering kvarterene imellom. De yngres kvarter, med mulig etablering av fjernstudiesenter, hybelhus etc,, vil være lokalisert i landsbyens nordlige hjørne. For beboerne her er egen hage mindre viktig enn det å bo rimelig. De eldres kvarter er for eksempel lagt i

umiddelbar nærhet til Allhus-funksjonene og med lett adkomst til transport. Det er samtidig viktig å påpeke at avvikelser fra denne strukturen vil finne sted. Mangelen på struktur er også et element innen uforutsigbarheten som vil gjøre landsbyen spennende.

ØKONOMISK FATTBART, MINDRE RISIKO

AREALUTNYTTELSE
Arealutnyttelsen i landsbyen er formidabel. Det er forsvarlig med en U- grad på inntil 0.7, mot 0.25 som er vanlig ved feltutbygging. I landsbyen er fortetningen av boenhetene gitt av seg selv, som en følge av ønsket om en intim og urban stedskarakter. Det har ikke vært noe mål i seg selv å bygge så tett som mulig. Men det er interessant i forhold til enhver områdebebyggelse å skåne og ivareta omlandets særpreg.

ØKONOMISKE LØSNINGER
Rent teknisk vil prosjekteringen av landsbyen høste fordel av de samme rasjonalitetsgevinster som ved rekkehus- og blokkbebyggelse. I tillegg vil de smale bygningene på flere plan romme få innvendige romavdelere, og det er mulighet for felles tilknytning av avløp etc. for flere leiligheter. Rent størrelsesmessig vil mange av leilighetene være mindre enn dagens gjennomsnitt. Dette kan forsvares ut fra en økende andel enslige i samfunnet, og ut fra det at landsbyen vil få en del fellesanretninger som vil erstatte gjesterom, vaskerom etc. Færre innvendige rom og mye yttervegg mot naboen vil også bety besparelser på antall dører og vinduer. Det nordiske lyset er "kaldt" store deler av året, og det vil være riktigere å tilstrebe en lun karakter fremfor en åpen.

ET NYTT MODULSYSTEM
Vi har under utvikling et modulsystem som gir rom for flere variasjoner over tema enn hva man har sett hittil. Vi vil operere med differensiering både i vertikale nivåer og i vinkler i planet. Vi ynder å si at vårt system har innlemmet den 4. dimensjon, altså rom for hva byggepraksisen ville karakterisere som skjevheter og irrasjonaliteter.

ENØK
Færre dører og vinduer, mye yttervegg mot nabo, flere plan og forholdsvis små takflater pr. boenhet, er i seg selv uttrykk for historiske bestrebelser på å møte den kalde årstiden. Utover dette ønsker vi å gå inn for ENØK-løsninger som er ukompliserte. Mange som arbeider med temaet hevder det er mer å spare på vettige dagligdagse rutiner, som lufting, lukking av dør etc, enn det er å hente på installering av komplekse resirkuleringssystemer etc. Men dette betyr ikke annet enn at vi er åpne for gjennomprøvde eller oppsiktsvekkende fornuftige lesninger. Vi er klare for samarbeid med kommuner som har erfaring og egne medarbeidere innenfor området.

ATTRAKSJON
Det er ingen overdrivelse å hevde at når landsbyen er oppe og står, vil den vekke oppmerksomhet. Det gjør den faktisk allerede. Vi er sikre på. også ut fra de samtaler vi har hatt med beboere og fagfolk, at landsbyens særegenhet ikke vil oppfattes kuriost eller fjernt. Vi tror at folk kort og godt vil føle seg hjemme i den, gjennom dens avspeiling av nære kvaliteter.

NOEN MOMENTER TIL DEN PRAKTISKE DIMENSJON:

Her samlet vi noen momenter som skulle være med i konseptet:

ORGANISERING AV BOMILJØET. KOMMUNIKASJON / ADKOMST RENOVASJON - VEDLIKEHOLD - DRIFT AV FELLESEIE - FELLES ETABLISSEMENTER

Det ble debatt i 1992. Et tidlig arkitekturopprør:

Aftenposten 29.05.1992 **Et oppgjør med funkisstilen**
Erling Okkenhaug: " I Norge har man hatt den underlige forestilling at isolasjon og avstand fra naboer er en betingelse for velvære. Fornem tilbaketrukkenhet er blitt sett på som noe positivt : og ikke som en manglende evne til å virke i sosiale sammenhenger. De fleste mennesker trenger nemlig den trygghet de får av å tilhøre et samfunn hvor deres skjebne angår andre."
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19920529.jpg

Aftenposten 16.06.1992 **Dilletantisk**
"Dette er dilletantisk. Det er som å bygge tivoli eller Kardemommeby for voksne. Dette er karakteristikken som Ole Wiig gir Allgrønns planer om å bygge en landsby i Oslo, basert på tanker og ideer etter noen ukers studietur til Tsjekkoslovakia. Ole Wiig er president i Norske Arkitekters Landsforbund og han forstår at Allgrønns folk ikke er opplært til å se helheten i en bebyggelse."
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19920616.jpg

Aftenposten 18.06.1992 **Arkitekters overfladiske diskusjon**
Tore Berge i Aksjon Nærmiljø og Trafikk: "Hvis det er slik at det er andre faggrupper enn arkitektene som arbeider for landsbyutvikling i Norge, sier det dessverre mest om arkitektene."
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19920618.jpg

Aftenposten 30.06.1992 **Nødskrik fra Ole Wiig**
Geir Felling Andresen: "Svaret må være at Ole Wiig frykter for sitt arkitektliv - utklasset av den harmoniske eventyrverden mennesker ønsker å flytte inn i, nemlig Allgrønns visuelle lunge.
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19920630.jpg

Aftenposten 29.07.1992 **La oss få trivelige hus**
Svein Solhjell: "Vanlige Osloborgere støtter Allgrønns ønske om penere arkitektur i menneskelig målestokk etter en "bærekraftig" byplanide."
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19920729.jpg

Ny Tid 22.051992 **Gjør byen menneskelig!**
"Ordet kos er ukjent for arkitektene, sier Allgrønns talsmann Erling Okkenhaug, og gremmes over det meste som har vært bygget i Oslo etter krigen."
http://www.allgronn.org/ao/nytid-19920522.jpg

Aftenposten 18.01.1993 **Bedre norske tettsteder**
"Byplangruppen Allgrønn vil bryte over tvert med utbyggingsformen for dagens norske tettsteder og boligfelter."
http://www.allgronn.org/ao/aftenposten-19931801.jpg

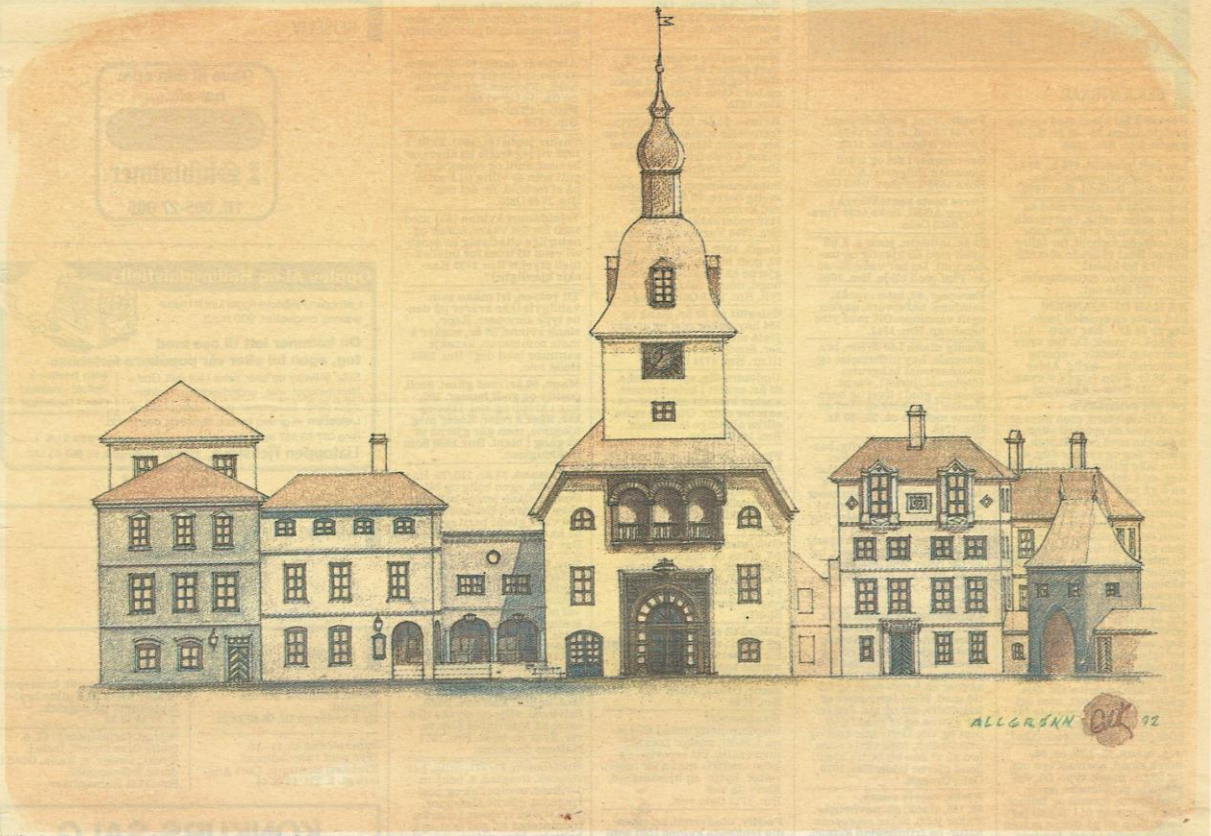

Slik kommer fasaden mot torvet til å ta seg ut i Allgrønns landsby. En spennende landsby! Skissen av en landsby som Allgrønn er overbevist om at folk kommer til å stå i kø i for å flytte inn i.

Et oppgjør med funkisstilen

PAUL EINAR VATNE

Organisasjonen Allgrønn har ferdige planer for bygging av en landsby i Oslo som det garantert kommer til å stå kø av mennesker for å flytte inn i. Man ønsker å reise en by der funksjonene blandes med hverandre for å gi spenning, variasjon og trygghet. Og mens norske arkitekter drar til monumentalbyer som Venezia og Firenze for å finne impulser – dro Allgrønn til Tsjekkoslovakia. Og i den lille byen Ceski Krumlov, like nord for grensen til Østerrike, fant de det de lette etter.

En entusiastisk Geir Olav Kuvaas forteller:

– Byene i Bøhmen ble ikke bombet under krigen, og de har vært så fattige at gamle bygninger ikke er blitt revet for å gi plass til nytt. I Krumlov står 80 prosent av alle bygningene som ble reist i middelalderen, i perioden fra 1200 til 1400!

I mange uker gikk fire medlemmer fra Allgrønn rundt i Ceski Krumlov og suget inn impulser og fikk idéer. Her fant de mange forskjellige stilarter, men alt blandet sammen i en spennende helhet – gotikk, renessanse, barokk. Man kan faktisk finne alle tre stilarter i en og samme bygning.

Mange gateløp har slakk kurve, de har fulgt bymurens runding. Alle gatene er belagt med brosten, bilene har ikke adgang til sentrum. Hele byen preges av nærhet og trygghet.

Befolkningen i småbyen representerer kontinuitet. Husene er gått i arv. Mange familier har kjent hverandre gjennom generasjoner.

– Vi har alle en forestilling om småbyen. Røde roser mot hvitt panel. Lukt av nybakt brød i en trang gate. Mennesker som hilser på hverandre og veksler noen ord. Barn som leker på fortauet. Vålerenga var et eksempel på slike forhold, men det er mulig å ha så trivelige forhold også i våre dager, sier Erling Okkenhaug jr.

Han tilføyer at i Norge har man hatt den underlige forestilling at isolasjon og avstand fra naboer er en betingelse for velvære. Fornem tilbaketrukkenhet er blitt sett på som noe positivt : og ikke som en manglende evne til å virke i sosiale sammenhenger. De fleste mennesker trenger nemlig den trygghet de får av å tilhøre et samfunn hvor deres skjebne angår de andre.

I småbyen blir vi ikke slått til jorden av høye fasader. Gatene er smale og plassene små. Selv gårdsrommet har sin funksjon:

Et rekreasjonssted om sommeren, et sted å spise ute, en trygg lekeplass for barna. En slik landsby ønsker Allgrønn å reise i Oslo, og utnyttelsesgraden på tomten blir den samme som for drabantbyene. Det blir boliger på flere plan, i forskjellige vinkler og fasonger. En landsby som vevet sammen med forskjellige funksjoner – boliger, butikker, verksteder og små bedrifter. Torv og kulturelle tilbud. Erling Okkenhaug sier at Allgrønn bare trenger et areal på 100 x 100 meter til prøvelandsbyen. Det gir plass til 130 boliger.

– Vi vil funkisstilen til livs. Vi må vel være det eneste folk i Vest-Europa som har etterapet ukritisk den kommunistiske blokkbebyggelsen, sier Geir Olav Kuvaas.

– Folk vil ikke bo slik, men det har byplanleggere og arkitekter ikke tatt hensyn til. Men nå innrømmer norske arkitekter at det er blitt reist mye stygg, steril og kald bebyggelse.

– Det er ennå ikke for sent å redde Oslos sjel, men det haster, sier Erling Okkenhaug jr.

Han gleder seg til at kampen om Oslo havn snart er over slik at kreftene kan settes inn på et boligprosjekt som de alle betrakter med stor entusiasme.

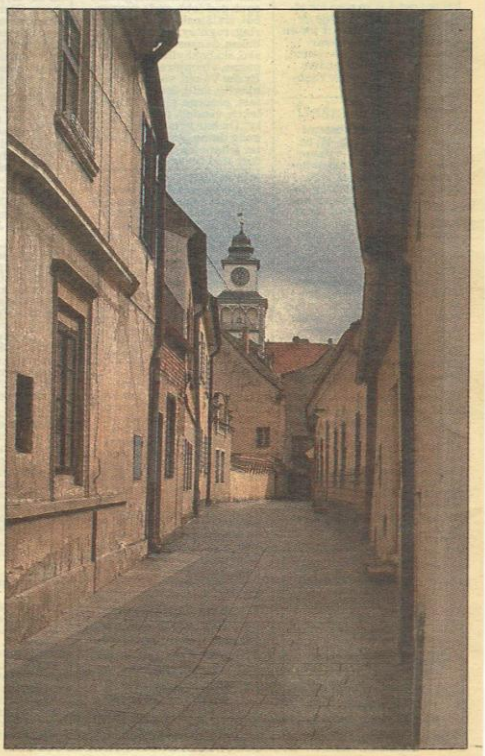

Gateløp og bygninger i den tsjekkoslovakiske byen Ceski Krumlov, der Allgrønn fant det man lette etter; en gammel by som er bygget ut fra forutsetningen om at folk trives sammen.

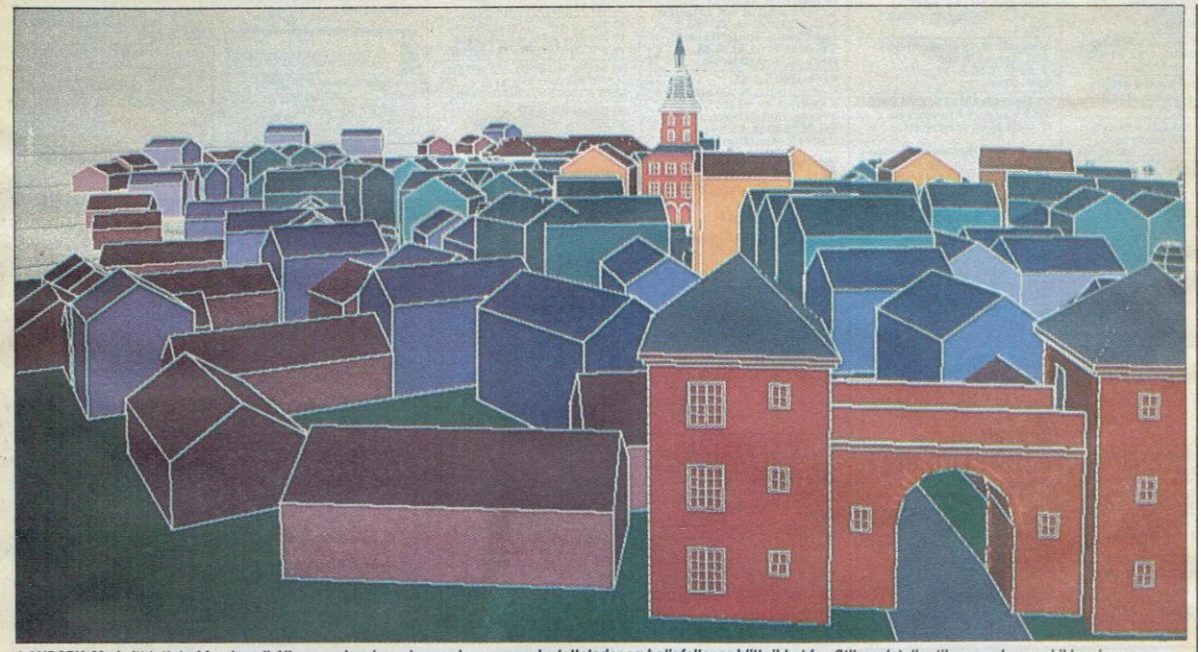

LANDSBY: Med sitt tettsted-forslag vil Allgrønn gjenskape hva andre nye norske tettsteder og boligfelter er blitt ribbet for. Stil og detaljer tilpasses byggeskikken i egnen.

Allgrønns alternativ:

Bedre norske tettsteder

Byplangruppen Allgrønn vil bryte over tvert med utbyggingsformen for dagens norske tettsteder og boligfelter.

ULF ANDENÆS

Alternativet gruppen har utformet er blitt kalt en «landsby», og den er selve motstykket til alt som har hjemsøkt tettstedbyggeriet siden annen verdenskrig. Allgrønn, med Jappe Nielsen som arkitekt, valgte et område ved Vøyenenga i Bærum for å prøve sine idéer på et konkret sted. Som man kunne vente, ble det mer enn kommunale etater kunne fordøye, men kommunens folk utelukker ikke at tilsvarende planer kan godkjennes et annet sted innen deres territorium.

Allgrønns medarbeidere stiller spørsmålet:

Hva har de gamle byene og stedene av miljøkvaliteter som de moderne stedene mangler? Hva kan vi ta med oss av de eldre miljøenes fortrinn når vi bygger nytt? Svaret er Allgrønn-landsbyen, som har det meste av hva andre tettsteder og felter er blitt ribbet for.

Byport, torv, tårn

De fleste andre nye norske tettsteder er i virkeligheten blitt «spredtsteder», som spriker i alle retninger. Allgrønns sted er tett på ordentlig, intimt og klart avgrenset overfor omverdenen. Der andre tettsteder og felter preges av repetisjon og monotoni, har dette en variasjon av bygningstyper og gateløp. Der de andre har næringsarealer og boliger adskilt, satser dette på virksomheter og butikker mellom boligene. Der de andre mangler et midtpunkt, har dette et samlende torv og flere mindre byrom mellom husene. Der andre er kjennetegnet av kontaktløshet og kjedsomhet, har dette lagt til rette for uforpliktende møtesteder for beboerne. Der andre savner meningsfylte arkitektoniske motiver, er dette bygget opp rundt visse sentrale innslag som gir gjenkjennelse og mening:

En byport-bygning som markerer inngangen til stedet (andre norske tettsteder har i dag bensinstasjonen som byport), og en bygning for fellesskapet, det vil si et samfunnshus eller grendehus, smykket med tårn (andre tettsteder har i dag sitt midtpunkt i en supermarked-kasse eller en kommunal bunker).

Der de andre har boksearkitektur antyder Allgrønn-landsbyen et tradisjonelt og klassisk formsprog. Der de fleste byggefelter fylles av én type gjennomsnitts familiebolig, rommer denne planen boliger for husstander av alle slags størrelser, fra de minste til de nokså romslige. Tanken er at et område ikke bør fylles av bare én type mennesker.

– Hva vi har laget, er en grunnskisse, sier Jappe Nielsen. – Detaljene og stilen må tilpasses byggeskikken på hvert enkelt sted. Blant forbildene er anlegg som Ullevål Hageby. Erfaring viser at det er i slike boområder folk føler seg hjemme.

Sinnets behov

– Norsk boligbygging etter krigen har vært utbyggerstyrt, sier gruppens talsmann, Erling Okkenhaug. Utgangspunktet har vært en viss type byggeteknikk og planteknikk. Dette gikk så lenge det var boligmangel og huskjøperne måtte stå med hatten i hånden. Nå må utbyggerne ta mer hensyn til dem de bygger for.

Vi går ut fra menneskets psykiske behov. Vi tar leger og psykologer med på råd og spør: Hva slags omgivelser trenger våre sinn for å trives? Så former vi stedene efter det.

Allgrønns planlagte felt på Vøyenenga var 40 mål med ca. 340 boliger, en høyere utnyttelse enn de fleste boligfelter, men likevel med større muligheter til skjermede uterom for den enkelte. Det er lagt opp til Husbank-finansiering. Tetthet gjør grunnlagsinvesteringene billige. Miljøhensyn og energisparing settes i fremste rekke.

– Når vi valgte Vøyen, var det på grunn av de gode forutsetningene vi fant der, med en elv og med kulturhistoriske omgivelser i form av Vøyen gård. Men tilsvarende måte å planlegge et sted på kan gjøres rundt om i storparten av landet.

Stikkordet er et sted med identitet. Samtidig må ikke bomiljøet være altfor ensartet rettvinklet. Stedet må tilfredsstille menneskets behov for det uforutsigbare, sier han.

Ikke minst kan Allgrønns idéer vise seg nyttige til reparasjon av de mishandlede norske tettsteder som det er blitt så mange av. Forslaget gir grunnlag for boliger som blir etterspurt på markedet. Men gruppen har sterke motkrefter å overvinne. Planene har allerede høstet harde angrep fra talsmenn for dem som har medansvar for dagens byggede omgivelser og derfor er i forsvarsposisjon.